

108129

ERDÉLY

A ROMÁNIAI MAGYAR TERMÉSZETJÁRÓK FOLYÓIRATA

XLV. ÉVFOLYAM

3. SZ.

1948. MÁJ.—JÜN.

A természetjárás jövője

Nem kívánok a természetjárás multjával részletesen foglalkozni, hogy mégis néhány szóval utalok rá, annak oka az, hogy a jövőt elképzelhetően megrajzolni csak a multnak és a jelennek ismeretében lehet.

A nagy francia forradalom előtti idők divatos jelszava volt a rousseau-i *vissza a természethez*. Felfedezték és megszerették a természetet, a zúgó erdőt, a virágos rétet, a csobogó patakot, a pásztori, idilli életet. Ez azonban csak a francia arisztokráciának, később minden ország arisztokráciájának szórakozása, mulatsága volt. Annyi haszna mégis volt, hogy ráterelte a figyelmet a természetre, közvetve a népre is, divattá vált, az előkelők divatjává a természet fölkeresése és dicsérete. A forradalmi idők után aztán angol urak már komolyabban vették a természetjárást, de igazi mozgalommá, *turistasággá* csak a polgáriasultság hőskorában vált, amikor már a természetjárás minden kérdését tudományosan is igyekeztek kifejteni. Igazi népi és nemzetközi mozgalommá, az embertestvériség egyik igen hathatós eszközévé a turistaság csak a munkásmozgalommal egyidőben lett, mint annak egyik része. A szociálista mozgalom ismérte föl a természetjárásnak minden dolgozó számára fontos, hasznos és szükséges voltát.

Igy indult el a természetjárás szép jövővel biztató útjára már a század elején, de a két világháború borzalmi és pusztításai, nemkülönben a velükjáró lelki fertőzések nagy károkat okoztak a turistaságnak is, úgy hogy a kishitűek már lassú hanyatlását, haldoklását emlegetik. Ezek azonban elfeledik, hogy a pillanatnyi megtorpanásnak kényszerű anyagi természetű okai vannak, a lelkek érintetlenek, sőt az akadályok miatt még hevesebben ég a szívekben a vágy a természet és a természetjárás után. Ha a gátló okok megszűnnek vagy enyhülnek, éppen úgy föllobban újra a láng, mint a lappangó, senyedő tűz, ha ismét levegőhöz jut.

Rövidlátás volna azt állítani, hogy máris rendben van minden; önámítás volna azt mondani, hogy a háború okozta pusztítást már kihevertük, hogy veszteségeinket is mind kipótoltuk. Még csak az első lépéseket tettük meg a turistaság újjáépítésének útján. Még mindig romokban hever menedékházaink jórésze, útaink, útjelzéseink tönkrementek, eltűntek, használhatatlanok, felszerelésünk hiányos, de semmi okunk sincs a lemondásra, a pesszimizmusra, míg töretlen a lélek, acélos az akarat.

Szent meggyőződés, hogy a népi alapokon épülő demokrácia, a munkás-testvériségen alapuló társadalmi rendszer a természetjárást sohasem remélt magasságba fogja emelni. Ezt az időt ki kell várnunk, de magunknak is elő kell készítenünk. A turistaság nem lesz ezután egy szűk réteg mulatsága, hanem olyan igazi tömegsport, amely egészséges szórakozás, üdülés mellett tanulságos élményeket, hasznos tapasztalatokat, gazdag ismereteket nyújt minden embernek.

Mindez nem új dolog, nem új cél, sokan elmondták már mások, de nem lehet elégszer hangoztatni, mert még mindég vannak olyanok, akik vagy a célokat tartják céltalanoknak, vagy a terveket kivihetetleneknek, holott csak ember és lélek kell hozzájuk. Igaz, hogy a turisták száma ezekben a zivataros időkben megfogyatkozott, igaz, hogy a meg- és ittmaradottak jórésze más munkaterületen építi az új világot, de bízunk kell abban, hogy nemsokára ránk is sor kerül, és abban is bizakodnunk és tevékenykednünk kell, hogy a kiesett vagy másutt dolgozó turistáink helyét újabbak foglalják el. Ezért is elsőrendű fontosságú az utánpótlásról való gondoskodás, az ifjú természetjáró-gárda nevelése, a harcos élcsapat kiválasztása és kiművelése.

Ha a természetjárás jövőjéről beszélünk, a jövő lehetőségeiről és kötelességeiről, nem árt egy kissé körülnézni a szomszédságban. Minthogy legközelebb van hozzánk, vegyük szemügyre a magyar turistaságot. A *Természetjárás* egynéhány ideérkezett számából olvashatjuk, mekkora lendületet vett Magyarországon a turistaság; nemcsak a természetjárók száma szaporodott meg feltűnően, hanem a menedékházaké is. A vidéki kastélyok nagyrészt üdülőkké, menedékházakká alakították át, ezzel megoldódott a többnapos kirándulásoknak egyik legnehezebb problémája, az éjjeli szállás, sok helyt az élelemutánpótlásé is. Aztán meg a gyárak, nagyvállalatok, szakszervezetek, egyesületek programjában ma már mindenütt nevezetes helyet foglal el a természetjárás, amely hovatovább mindinkább kezdi elnyerni azt a szerepet a tömegsportok között, amelyet válozatosságánál fogva méltán meg is érdemel. A közlekedési eszközök pedig alkalmazkodnak ehhez a szükséglethez, a vasút, az autóbusz- és a gőzhajtársaság úgy alkotja meg menetrendjét, úgy szabja meg viteldíjait, hogy panaszra ne legyen ok és mindenki minél gyorsabban szabad, friss levegőhöz jusson. Ennek az újból föltámadt egészséges vándorkedvnek következményeként erősen fellendült a turista-irodalom is, csaknem naponként jelennek meg újabb úti-kalauzok, képes útmutatók, természetjárók számára készült térképek stb., és egymást érik különösen a tél folyamán a vezetőképző-tanfolyamok, ismeretterjesztő és beszámoló előadások. A fegyverek zajának elmúltával pedig kapcsolatot kerestek és találtak a külföldi turista-egyesületekkel, ill. szervezetekkel. Ennek volt a következménye a tavalyi nemzetközi turista-találkozó Budapesten. De ugyanilyen viszonyokat találunk más demokratikus országokban is.

Ha most tekintetünket ismét magunkra, hazánkra fordítjuk, könnyen beláthatjuk, hogy a komoly turistának a szórakozáson kívül, az üdülés mellett még elég sok tennivalója lehet idehaza is, és éppen szűkebb

házánkban, a kiesnek, hajdan tündéerkertnek nevezett Erdélyben. Alta-
laja telve van kiaknázatlan, föltáratlan, sok esetben ismeretlen kincsek-
kel. Milyen nagyszerű szolgálatot tehetnek a közösségnek azok a fürge-
lábú, kíváncsi-szemű turisták, akik nem sajnálnak egy kevés időt, jókora
fáradtságot arra fordítani, hogy országunk rejtett, nehezen járható zú-
gait, meredek és omlatag szakadékait, sűrű bozótjait fölkeressék és hírt
hozzanak róluk. Ezért is szükséges, hogy minden turista a földrajzi,
földtani, általában a természeti tudományok elemeivel tisztában legyen,
hogy a látottakról, tapasztaltakról megbízhatóan beszámolhasson. Nem
kevésbé hasznos szolgálatot tehet a turista a gyógyító hatású növények
tömeges lelőhelyeinek följegyzésével, gyűjtésének megszervezésével.

Van tehát jövője a turistaságnak és volna teendője a természetjáró-
nak elég. Amit eddig mondtam, az a lehetőségeknek csak kicsiny köre.
Némelyek talán mosolyogni fognak és forrófejű fantasztának fognak tar-
tani, ha arra figyelmeztetem őket, hogy amikor turistaságról, a turista-
ság jövődjéről beszélünk, tekintsenek egy kissé távolabbra, hazánk ha-
tárain, sőt kontinensünk országain túlra is, gondoljanak arra, hogy a re-
pülőgép korszakában élünk. Igenis van bátorságom azt jósolni, hogy
nemsokára elkövetkezik a technikai haladásnak, a békének az a kor-
szaka, amikor nemcsak az eddigi közlekedési eszközök állanak majd a
turisták rendelkezésére, hanem a repülőgép is, amikor a Tátra vagy az
Alpok meglátogatása pünkösdi kirándulásunknak lesz programja. A
nyár legmelegebb idején pedig a Spitzbergákat, Szibériának örök hóval
borított északi tájait és Alaszkát fogjuk felkeresni, a karácsonyt pedig
valamelyik trópusi szigeten fogjuk megünnepelni. Ha pedig az atomener-
giát az élet és nem a rombolás szolgálatába állítják, akkor a Hawai-szi-
getek, a Himalája, a Kordillerák megismerése sem tartozik az elérhetet-
len utopiák közé.

Természetes, hogy egy kissé elragadott a hév, egy kissé talán igen
merész ábrándokat szőttem, de ha meggondolom, hogy gyermekkorunk-
ban Verne Gyulának tudományos mezben előadott fantasztikus történe-
teit — bármennyire gyönyörködtünk is bennük — meséknek tartottuk,
holott a tudomány és a technika legtöbb elképzelését megsze túlszár-
nyalta, akkor az én jövőbelátásom sem lesz merő fantazmagória. Akármint
akarunk megvalósítani, hinnünk kell a lehetőségében és akarnunk kell.
Igaz, hogy a természetjárás kereteinek bővítése, tágítása nem csupán a
természetjárók akaratától függ, másoknak, más tényezőknek is van hozzá
közük, de hogy ezek a tényezők kedvezően befolyásolják a turista-életet,
az megint elsősorban a turisták fölvilágosító munkájától, tevékeny pro-
pagandájától függ. Ezért azzal fejezem be szavaimat, hogy minden turista
bizzék a demokrácia erejében, a haladásban, de ne várja senki öibetett
kézzel a sült galambot, hanem mindenki járuljon hozzá a maga csekély
erejével az új világ megteremtéséhez a maga és mindnyájunk javára és
a természetjárás előmozdítására.

Ballauer Antal

A turistaság az új Magyarországon

A magyar turistaság helyzete a most letűnt korszakban egyenesen siralmas és kétségbeejtő volt. Értem ezt a szabadba vágyó emberek szabad mozgására, tetszés szerinti közlekedési, turázási lehetőségére, ami majdnem minden időszakban és területen erősen korlátozott volt, ha ugyan nem szigorúan tilalmas. A nagyvárosok köregetegében élő, zárt irodákban és műhelyekben hétről-hétre robotoló magyarok vasárnaponként vágyva-vágyódtak ki az erdők balsamos levegőjébe és tarka színpompája közé, a nagy hegyek szépséges sziklabirodalmába, a széljárta tetők magasztos csendjébe, susogó fenyvesek felséges hűvösébe, jeges patakok és árvalányhajjas hegyi tisztások hallgatag magányossága után, hogy felfrissüljenek a természet újító erőinek élvezésében. Ezt a vágyódásukat azonban nem mindig tudták valóra váltani. Számtalan gát, tilalom és üldözés feszült elébük és állított sorompót a pihenni, felfrissülni kívánó városi dolgozók elé. Mert a kiskirályok, vármegyényi erdőbirtokok urai kiparancsoltak minden idegent a beláthatatlan erdőországokból. Inkább üresen, kihasználatlanul álltak ezek a gyönyörű hegyvidékek, de tulajdonosaik nem túrték meg, hogy vasárnaponként a városi kirándulók ezrei járkáljanak bennük.

Voltak olyan erdőbirtokos milliomosok is, hogy még a kész turistaalkotásokat is lerombolták, csak hogy ne kelljen kiskirályságuk területén turistákat látniok. Az egyik munkás-turistaegyesület tagjainak keserves filléreiből évtizedeken át gyűjtötte a tőkét egy szép kilátótoronyra, amelyet fel is épített, át is adott rendeltetésének a Pilis-hegység egyik legszebb pontján. A magyar turistaság és idegenforgalom gazdagabb lett egy komoly, számottevő alkotással, amelynek minden ember őszintén örült. Az öröm azonban nem sokáig tartott. Az erdőtulajdonos ellen-szenvvel nézte a birtokán létesített alkotást, az odajáró lelkes turistákat és nem nyugodott addig, amíg az erdőtvényben biztosított jogánál fogva le nem bontatta. A torony pontos kisebbített mása ma is megvan, a Turistaszövetség múzeuma őrzi és hirdeti a régi világ ostoba önzését.

Ilyen és ehhez hasonló népellenes merényletek napirenden voltak a még nem is távoli múltban. Ha valamelyik erdőbirtokosnak eszébe jutott, a birtokán keresztül vezető utakat egyszerűen lezáratta, épületek, folyók, források megközelítését vagy használatát megtiltotta, a már felrakott színes turistajelzéseket levakartatta, a menedékházak felé vezető utakat drótkerítéssel elzáratta. Különös rosszindulattal következetesen a hegyvidék legelragadóbb pontjait zárták el a szépért lelkesedő természetjárók elől. Furcsa kárörömmel mindig a legbájosabb tájrészleteket rejtették el, akárhányszor a sivár, poros és forró országútra parancsolták ki az árnyas erdő fái alól a turistautat.

Ez a ridegen önző magatartás kiszámíthatatlanul sokat ártott a magyar turistaság nagyfontosságú ügyének, de az idegenforgalomnak is. Magyarország hirhedtté vált a tilos területek megsokasodása miatt és a

kezdetben nagy lendülettel fejlődő turistaság hamarosan ellankadt és lassan a megsemmisülés felé haladt. A hatalmas népi mozgalom néhány önző milliomos ellenséges magatartása folytán a csőd szélére jutott, a nagy befektetéssel létesített turistamenedékházak a látogatók elmaradása miatt egymásután szüntették meg működésüket, a szép vidékeken levő falvak lakossága pedig szintén komoly anyagi veszteséget szenvedett a turista- és idegenforgalom elmaradása következtében.

A politikai változás, amelynek egyik legszámottevőbb megnyilvánulása a földreform végrehajtása volt, szerencsés és alapvető forradalmat idézett elő ezen a téren is. Gyökeres intézkedésekkel közvetve rendet teremtett itt is és a régi népellenes állapotok teljes felszámolásával az erdőtulajdont is felszabadította azok érdekében, akik élni és nem visszaélni akarnak vele. A magyar erdők a demokratikus Magyarországon a dolgozó emberek szabad használatára állanak. Nem fordul elő többé, hogy egy ember jó vagy rosszindulatától, jókedvétől vagy ellenszenvétől függjön százezrek szabad mozgása az erdőkben és a hegyvidékeken.

A földreform az erdőbirtokokat egységes állami kezelésbe vette. A magánkézből közös birtokba került erdőbirtokokat új, egységes szabályok szerint fogják igazgatni és egységes törvények szerint teszik majd lehetővé az ezekben való mozgást és tartózkodást. Vagyis a jövőben nem történhetik meg, hogy például ugyanegy vármegye vagy járás területén más és más szabályok legyenek érvényben a különböző erdőbirtokokban.

Ezzel a gyökeres változással teljesen új fejezet kezdődik a magyar turistaság fejlődésének történetében. Beláthatatlan lehetőségek tárulnak a magyar turistaság elé és ez a nemes, önzetlen tömegsport valóban a dolgozók, a városi elemek egészségét fogja szolgálni és rövid idő alatt erőteljes népi mozgalommá fog terebélyesedni. Az a régi óhaj és álm, hogy százezer turista járja ünnepnapokon a magyar hegyeket és erdőket, most már rövidesen valóság lesz, mert a legfőbb akadályok, a tilos területek eltörlésével mindenki előtt minden hegyvidék szabaddá válik és ez megsokszorozza majd a szabadba indulók hadait.

Különösen a főváros közelében levő szép hegyvidékek tilos területeinek felszabadítása jelent kiszámíthatatlan lehetőségeket. Rengeteg tilos terület volt például az ország egyik legelragadóbb szépségű, legvadregényesebb sziklahegységében, a Börzsönyben, továbbá a búbajos *Pilis-hegységben*, a *Gerecsében* és a *Vértiesen*, nemkülönben a *Cserhátban*, a *Mátrában* és a *Bükben* is, ahol a turista valósággal tojástáncot járt a tilos és szabad területek között. Most megszűnnek ezek az állapotok és a komoly, fegyelmezett turista mindenhova elmehet majd, hogy lelkét tisztse, testét erősítse.

Nem fordulhatnak elő olyan visszasságok sem, mint például a Börzsöny-hegységben, hogy lezárták a hegység háromnegyed részét és ezzel a zónán belülrre került három turistamenedékházat nem lehetett többé felkérésni, a hegységben pedig nem volt szabad járni-kelni. És nem fordulhat elő többé olyan furcsaság sem, hogy egész hegységeket az egész évre elzárjanak a turisták elől, mert egy vállalatnak nincsenek ingyére a

területén járó turisták. Ilyet tett a Vértes-hegységben például a Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársaság, amely aztán különös kegyképpen, kitüntető kivételként engedte meg némely szerencsés turistának bizonyos meghatározott időpontban a területén való átvonulást.

A demokratikus Magyarországon a turistaság szinte forradalmi átalakulás előtt áll. A tilos területek megszűnésével a természet rejtett szépségei között való bolyongás hallatlan mértékben meg fogja sokszorozni a vándorkedvet és a városi dolgozók ezrei fognak járni kő- és fűnyelvényeken a hegységeken. A régi lelkes turisták álomnak hitt elképzelése a százezer magyar természetjáróról hamarosan izmos valósággá fog válni. Az erdők szerelmesei elé nem feszülnek többé gúnyoros tilalmi táblák, nem őrzik majd az utakat goromba, fegyveres erdőőrök, nem fogják be az erdőkbe vezető utak kapuit szögesdrótok szövevényeivel. A tilos terület fogalma, a múlté lesz a feudalizmus és a reakció más egyéb szűgyenteljes, kellemetlen emlékeivel együtt.

Ez az örvendetes felszabadulás azonban természetesen kötelességeket is ró reánk. A szabadság nem jelent szabadosságot. A szabaddá tett erdőkben és hegyekben kulturemberek módjára kell majd viselkednie minden turistának, a saját méltóságáért és a természetnek kijáró tisztelet értelmében. Még alaposabb, még szigorúbb fegyelmet kell tartani az erdőkben, még jobban el kell kerülni minden rendellenességet és fegyelmetlenséget. Tisztelni és szeretni kell a természetet, jobban, mint eddig, mert most közelebb jutottunk hozzá és mert meg kell mutatnunk, hogy méltók vagyunk reá, hogy nem volt igazuk azoknak, akik a tömegek elől elzárták a természetet. Meg kell becsülnie minden turistának, mert most a mindnyájunké lettek a gyönyörű magyar erdők és hegyek és a saját tulajdonukat illik tisztán tartani és mindenben kimélni.

A magyar turistaság a közlekedési viszonyok helyreálltával ugyanolyan hatalmas tömegmozgalommá fog szélesedni, mint például Ausztriában, ahol minden ünnepnapon százazrek utaznak el túrázni a szélrózsa minden irányába. Új és új turistaezredeknek kell majd toborozni a nagy cél érdekében. Az embereket rá kell nevelni a természet szeretetére és az egészséges szabad levegő mgbecsülésére. A nagyvárosok forró kövei között élő dolgozókkal meg kell ismertetni a hegyek és erdők felséges szépségeit és a korcsmák, kávéházak látogatása helyett ki kell vinni őket a hegytisztások bársonyára, a zúgó patakok mellé. Mennél több az erdőkben bolyongó ember, annál kevesebb áldozatot szednek a népbetegségek.

A már meglevő turistaalkotások és jelzett utak mellé újabbakat kell majd létesíteni. A hegyvilág rejtett zugaiban üdülőket, menedékházakat kell építeni a pihanni kívánó dolgozók részére; a szebb részeken jelzett ösvényeket kell végigvezetni, hogy mindenki könnyű szerrel fölkereshesse a rejtett szépségeket is.

Nincs többé tilos terület, nincs löbbé hegyekből kitiltott turista Magyarországon. A magyar turistaság soha el nem képzelt lehetőségek előtt áll.

Péchy-Horváth Rezső

Kisbánya és környéke

Az utóbbi időben egyre inkább tömegsport jelleget öltő természetjárásnak egyik legkedvesebb túratelepe lett Kisbánya havasa (Baişoara). Népszerűségének több oka is van: 1. Ez a Kolozsvárhoz legközelebb eső alpesi jellegű kirándulóhely; 2. nagyobb társasággal is aránylag könnyen elérhető, és 3. kitűnő elszállásolási lehetőségei miatt még a kényelmet kedvelő és megkívánó üdülőknek is alkalma nyílik arra, hogy a környék csodálatosan szép kirándulóhelyeit meglátogathassa.

A Gyalui-havasok szívében lévő Kisbánya havasának megközelítése két útvonalon át történhetik.

1. Kolozsvárról Szászfenes, Szászlóna, Magyarfenes, Tordaszentlászló és Felsőléta községek érintésével érünk el Kisbánya faluhoz (Baişoara). Itt letérünk a kolozsvár—járai országútról s az Ércpatak völgyén, a hajdani aranyzúók mellett haladva érünk el Kisbányahavas (Muntele-Baişoara) községbe. Az útvonal hossza 47 km, Kisbányahavas községből 3 $\frac{1}{2}$ km-es, függőleges pirossal jelzett út mentén juthatunk el a Touring Club menedékházához, amely kiinduló pontja későbbi túráinknak. Akik ezen az útvonalon közelítik meg Kisbánya havasát, azok útközben megtekinthetik Szászfenes műemlék templomát, Lóna templomának mennyezet festményeit, Magyarfenes templomának híres freskóját, a községben lévő kastélyt stb. Ha időnk engedi, hogy Létán megálljunk, akkor két óra alatt megtekinthetjük a Géczi-vár festői romjait is.

2. A második útvonal Tordáról indul ki. Innen akár autóbusszal, akár keskenyvágányú vasúttal mehetünk Borévig, majd innen autóval vagy gyalog folytatva útunkat Szurduk és Jára községeken át érhetjük el Kisbánya falut, illetve Kisbányahavas menedékházát. Az útvonal hossza Tordától Kisbánya községig kb. 34 km. Régebben Kisbányahavas községből autóbusszal is föl lehetett menni egészen a menedékházig, ma azonban a záporpatakoktól megrongált hidak miatt még üres kocsi számára is vakmerő sportteljesítmény-számba megy az ilyesmi. Kisbányahavason akár a lelkész, akár az erdőőr szívesen áll természetjárók rendelkezésére, hogy málhás állatokat, esetleg málhát szállító szekeret fogadhassanak. Így a kényelmet szerető üdülők hátizsákjaikat felvitethetik egészen a menedékházig. Kisbányahavas községből elindulva útunkat pár száz méteren át még az Ércpatak völgyében folytatjuk. Csakhamar megpillantjuk az út baloldalán a jelző táblát, majd balra térünk s felkapaszkodunk a menedékházhoz, mindenütt a piros jelzést követve.

Kisbánya havas menedékháza a Puşcat 1579 m magas csúcsa alatt a Colibele Jerenilor nevű tisztáson épült 1385 m tengerszint feletti magasságban. A Román Touring Club Frăția Munteană nevű osztálya 1933-ban kezdte építeni s 1934 szeptember 30-án avatták föl több mint 500 természetjáró és vendég jelenlétében. A ház földszintjén tágas veranda fogad. Kényelmes fekvőszékeiből elragadó kilátás nyílik az Aranyos balpartjának meredek szikláira, az Enyed melletti Pilis csúcsára és Scărişoara bérceire. Ugyancsak a földszinten találjuk a 30—60 személy befogadására alkalmas ebédlőt, négy különszobát, a konyhát a

hozzátartozó mellékhelyiségekkel s az őr szobáját. Az emeleten négy két- és háromágyas különszoba, valamint egy kisebb és egy nagyobb közös-háló várja a turistákat. A kisebbik szoba harminc, a nagyobbik negyven-negyvenöt természetjáró elszállásolására alkalmas. A különszobában kényelmes ágyak, ágyneművel és pokrócokkal felszerelve, a közöstermekben pedig matrácával ellátott priccsek nyújtanak szállást és pihenési lehetőséget. A menedékház konyhájában a hosszabb időt itt töltő turista szerény ebédjét és vacsoráját is elkészítheti.

A menedékház jelenlegi gondnoka, aki feleségével lakik itt, egyben a ház emeletén működő másodrendű *meteorológiai állomásnak* is kezelője. Az állomás műszeres házikója a menedékház előtt van elhelyezve.

A meteorológiai állomásnak működése révén alkothatunk magunknak fogalmat *Kisbánya havasának* éghajlatáról. Egy átlagos időjárású évnek, pl. 1943-nak éghajlattani adatait véve alapul, azt látjuk, hogy Kisbánya-havasa természetjáró szempontból ideális éghajlati adottságokkal rendelkezik. Az év középhőmérséklete 4—5° C között van. A legmelegebb hónap augusztus, de a hőmérséklet ekkor is 15° C körül mozog. Feltűnő a szeptember és az október magas havi középhőmérséklete (12.3—8.3° C), amely a világviszonylatban is említésre méltó, gyönyörű erdélyi ősznek minden sajátosságát tükrözi. Köznapi kifejezéssel élve itt a havason is nagyszerű turista-szezon a *venasszonyok nyara*. A téli hónapok, amelyek a völgyekben fagyhullámokkal és olvadásokkal váltakoznak, itt sokkal kiegyensúlyozottabbak, azaz nem mutatnak olyan szélsőséges hőmérsékleti ingadozásokat, mint amilyenek a mélyebben fekvő területeken szoktak lenni. Gyakori az u. n. inverzió is, azaz a csúcsokon sokkal melegebb van, mint a völgyekben. Borultság szempontjából legkedvezőbb a február és a március, valamint az augusztus—szeptember—október időszakas. Ugyanezekben a hónapokban a legkevesebb a ködös napok száma is. Leggyakoribb szélirány az északnyugati és a délnyugati. Bár a tél általában itt is csapadéokban szegény, mégis a lehullott hó sokáig megmarad, remek síterepeket nyújtva a téli sportokat kedvelők számára.

Az éghajlattani adatokból szépen kitűnik, hogy Kisbánya havasának két turistaszakasza van: 1. Februárban és márciusban síparadicsom Kisbánya. A Puşcat és a Şesul-Cald lejtői pompás gyakorló és lesikló terepek. 2. Augusztus, szeptember és október folyamán a turistáké és üdülőké Kisbánya. Ilyenkor érik a hihetetlen nagy mennyiségben található áfonya és a bőven termő málna is.

Havi középhőmérséklet és borultság Kisbánya havason 1943-ban.

(A Román Meteorológiai Intézet hivatalos adatai)

	Hőmérséklet	Borultság		Hőmérséklet	Borultság
Január	6.9	6.0	Július	12.7	5.0
Február	2.5	4.4	Augusztus	15.8	3.2
Március	1.3	4.7	Szeptember	12.3	4.9
Április	3.9	6.3	Október	8.3	3.4
Május	5.6	7.0	November	1.1	5.7
Június	9.6	7.0	December	2.4	7.2

Évi középérték: 4.7° hőmérséklet és 5.4 borultság.

Az éghajlatnak és a tengerszint magasságának megfelelően Kisbánya havasát szép fenyőerdők borítják. A lucfenyő mellett megtaláljuk itt már a borókát is, az Öreghavas oldalán a törpefenyőt, míg a scărişoarai szirteken a vörös és az erdei fenyőt is. Tavasszal elsőnek a világoskék színű sáfrányok^{*} dugják ki fejcskéjüket a hó alól. Egy alkalommal egyetlen négyzetméternyi területen 250 virágot számláltam meg. Egy-két héttel később már a harang-rojt (Solldanella) virágocskái is megjelennek, a scărişoarai mészkőszirteken pedig viritani kezdenek a Clusius enciánjának berlini-kék színű virágai is, pazar szinpompával illeszkedve bele a kövirózsák rózsaszínű tengerébe. Különleges nevezetessége Kisbánya flórájának a színes, mégpedig zöld színű hónak előfordulása. A színes hónak jelenségét apró, csupán összetett nagyítóval látható növény-szervezetek okozzák, amelyek az olvadó hó felszínén élve küzdenek meg a mostoha életkörülményekkel.

Kisbánya állatvilága is igen érdekes. Különösen a madarak hangos serege az, mely elgyönyörködteti itt a figyelmes turistát. A patakok mentén mindenütt megtaláljuk a sárgahasú hegyi billegetőt és a bohókás vizirigót. A fenyősudarakon búboscinkék surrannak tova, az ágcsúcsokon pedig örvös rigók rendeznek flotázó hangversenyt. A népes madártársadalomnak nevezetesebb tagjai még a nagypirók, az örvös és a kék galamb, valamint a fenyőcinke. A megközelíthetetlen sűrűben, úgy látszik, egy két medve is akad még. Télutói kószálásuk nyomát ezidén is ott láttuk a hófoltok felszínén.

Kisbánya környékének földtani felépítése is változatos. Zöldes színű olivines és kloritos palák uralkodnak, bennük gyakran szép gránitkristályok is találhatóak. Délen az egyre gyakoribbá váló mészkibúvások vezetnek el bennünket az Aranyos balpartjának hatalmas mészkővonulatához.

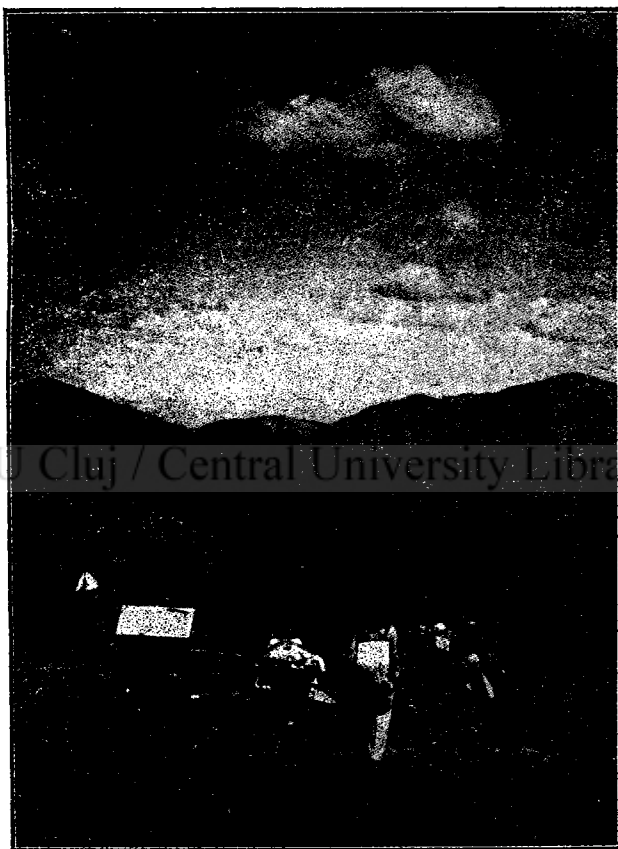
A menedékházból kiindulva több, igen szép és látnivalóknak bővelkedő kirándulást tehetünk a Gyalui-havasok belseje, illetőleg peremtájai felé.

1. Jó félóra alatt kényelmes sétával eljuthatunk a ház felett emelkedő *Puşcat csúcsra* (1679 m), ahonnan szép idő esetén gyönyörű körkép térul elénk. Északon a Meszes, majd utána északkeleti irányban a Cibles, aztán pedig körbe haladva szemünkkel a Radnai-havasok, a Kelemen, a Hargita, majd a Fogarasi bércek meredek fala látható. Nyugaton a Vlegyásza, Butyásza zárják be a panoráma nagyszerű kavaládját. Független kék jelzés mentén tehetjük meg ezt a sétát. Télen a Puşcatra felvezető út remek síterepet jelent azok számára, akiket a lesiklás izgalmai csábítanak ide.

2. Ugyancsak a függőleges kék jelzés mentén folytatva útunkat érünk el a *Jara völgyébe* is, közvetlenül a Gergely 1477 m magas csúcsa alatt haladva el. Az út megtételéhez szükséges idő 3 óra.

3. Egynapos kirándulás műsoraként szerepelhet az *Öreghavas* (Muntele Mare) gerincének megmászása. Vízszintes piros jelzés vezet bennünket útunkon. A Şesul Cald gerincére felkapaszkodva, az élen balra

tartunk, pontosan követve a sziklákra festett piros vonalat. A völgybe letérni nem tanácsos, bár ez rövidítésnek tűnhetik föl. Amint ugyanis a gerincet elhagyjuk, mocsaras, ingoványos, havasi lábba tévedünk, melyen átvergődni rendkívül fárasztó és időrabló próbálkozás. A Pietrele Mărunte (Aprókővek) szikláit balkéz felől elhagyva a Fekete-patak

Az Éreptak völgyén hazafelé

(Sárdi fölvétele)

(Părăul Negru) völgyfőjén átvágva érünk el az Öreghavas (Muntele Mare) legmagasabb pontjára. (1827 m). A körkép hasonló ahhoz, amely a Pușcat csúcsáról elénk tárul, csak hogy innen szinte lábaink előtt bon-takozik ki a Detonáta meg az Érchegység legmagasabb csúcsa, a Piliș. A 8 km hosszú utat öt és félóra alatt tehetjük meg. Télen sítúra kere-tében kapaszkodhatunk fel az Öreghavas gerincére. Mivel a tetőkön úgy-szólván állandó a szél, különösen télen, meleg hósapka vagy eszkimó

csuklya (parka) nélkülözhetetlen. Az útvonal mentén forrás mindenütt bőven van.

Ha két nap áll rendelkezésünkre, akkor az Öreghavasról 5—6 óras ereszkedéssel a Căpâținei és Balomireasa csúcsokon át az Aranyos völgyében lévő *Bisztrara* ereszkedhetünk alá. Ugyancsak az Ördöghavasról érhetjük el a kétóra-járásra lévő *Pogăceaua* menedékházat is.

4. A menedékháztól kiindulva legcsábítóbb és a legtöbb tájképi szépséget a *Scărișoara-Belioara* felé vezető útvonal nyújt. Az út hossza a Scărișorai sziklák *Piatra Botei* nevű pontjáig 10 km. Megtételére 3 óra kényelmesen elegendő. Ez az útvonal nem közvetlenül, tehát délkeleti irányban közelíti meg a célpontot, hanem a Valea Vadului és a Valea Rătăcită völgyfőjét átvágva a Știolnele szétszórt esztenái között vezet a mindvégig jól látható Scărișorai sziklák felé. Különösen érdekes a Valea Rătăcită felső szakasza. A kis patak itt ahelyett, hogy felsőszakasz voltának megfelelően vad hegyipatakként törne előre, széles — úgy látszik — hajdani tófenékebe vágva medrét, hatalmas kanyarokkal tétován imbolyog, míg egy völgyszűkületen át meg nem fiatalodik s aztán keresztültör Runk sziklaszurdokán. Ennek a területnek részletes, tudományos, főleg földalaktani feldolgozása sok érdekességet tárna elénk. Az útnak ezen a szakaszán a jelzések mindenütt az esztenák falára festve igen jól látszanak. Ha időnk engedi, akkor a Valea Vadului mentén elérhetjük *Piatra Colții* kép sziklaúját is (Félórás kitérő!)

Megdöbbenően pompás az a kép, amely a Șesul Craiului peremén a Scărișorai sziklabérc tetejéről tárul elénk. Alattunk több mint 600 méteres mélység tátong s a völgyben Felső Podsága (régii nevén Belioara) község apró házikói bujnak meg a sziklák ölén.

A Șesul Craiului egész területe természetvédelmi rezerváció, ahol legeltetni, kaszálni nem szabad. A sziklákon a vörös és erdei fenyő mellett a *Saxifraga Rocheliana* rózsaszín szőnyege fogad bennünket. Egy különleges szappanvirág (*Saponaria Bellidifolia*), az orvosi medveszőlő (*Arctostaphylos uva ursi*), Simonkai szegfűje (*Dianthus Simonkaianus* stb.) csak egy részét alkotják azoknak a ritka növényeknek, amelyek itt élnek a napsütötte sziklák tövében. Tavasszal feledhetetlen élményt nyújt itt a *Gentiana Clusii* pompás tárnics-szőnyege, mely a legedzettebb turista-szíveket is megdobogtatja. Innen hét kilométernyire van a Runki-szoros. Ezt azonban egynapos túra keretében megtekinteni nem lehet.

Gazdag és változatos túralehetőségek, üdülési és pihenési alkalmak várják Kisbányán a természetjárót és a nyaralót. Várják mindazokat, akik megértik a havasok üzenetét, a zúgó fenyvesek és daloló patakok szavát, s keresik az élet két nagy ajándékát: a békességet és a csöndet.

Ifj. Xántus János

Az erdélyi földgáz keletkezése

A természetjáró tudja legjobban, hogy a szüntelen átalakulás a táj arculatán is megnyilvánul. A „Nap hadserege“ a szél, a csapadék, a hőmérséklet változása lassú, de alapos tájformáló munkát végez. A létért küzdő ember növeli ezt a folyamatot, épít, rombol, feltöri a talajt, erdőt irt, lefúr a föld kérgébe, olajkutakat épít, gázvezetékét fektet le mér-földnyi távolságokon.

Az alkotó demokrácia fokozott harcot hirdet az életszínvonal emeléséért s ezért a természettel vívott küzdelme elszántabb. Az erdélyi őstáj napjainkban mind nagyobb és nagyobb teret veszít birodalmából a kultúrtáj javára. Sokasodnak az ekeföldek, gyarapodnak az üzemek s mind jobban szövődnék össze hazánk térszínén a gázvezetékek. A Mezőségen, a Marosvölgyén, a Nyárádmentén, a Küküllők vidékén, a Barcaságon, a Királyföldön tova haladó turista gyakran lát gázkutatót, hídon áthajló gázvezetékét. Néha meghallgatja a fémszőben zenélő földgázt s olyankor felteszi a kérdést: hogyan keletkezett ez a csodálatos erejű légnemű test s honnan kerül a felszínre?

A hazai földgáz képződési folyamata minden valószínűség szerint a földtani harmadkor első felének végén kezdődött, abban az időben, amidőn Közép- és Délkelet-Európa alacsonyabb szintjeit s így Erdély jelentős részét is tenger borította. Erdély területéből csupán a kialakulóban lévő Kárpát íve s az idősebb Nyugati-hegység magasabb vonulatai alkottak szigeteket az említett tengerben.

Földünk kerge azonban nyugtalan, állandó mozgásban van. Pl. Hollandia térszíne süllyed, Skandinávia partjai emelkednek, minden fokozatosan alakul, észrevétlenül változik. Így történt, hogy Erdély harmadkori tengere elvesztette széles összetartozását a Magyar-Alföld tengerével és szűkebb tengerre szorult. Mivel a környező hegyvonulatokról a folyók több édesvizet szállítottak bele, mint amennyi elpárologott, a tenger sűrű, sós vizének tetejére édesvízi réteg került. Ez a súlyosabb sós vizet a levegőtől elzárta, a tenger rosszul szellőzött, nem tudta pótolni azt az oxigén-mennyiséget, amit a benne élő állatok elhasználtak. Napjainkban a Fekete-tenger mutatja Erdély egykori tengerének viszonyait. A Fekete-tengerben csupán 50 méter mélységig van rendszeres oxigéntartalom, ettől lefelé az oxigén-mennyiség állandóan fogy. Az állatok, halak és planktonok (apró élőlények összefoglaló elnevezése) az oxigénben gazdag édesvízi rétegben élnek, a mélyben csupán oxigént kerülő hasadógombák. Ha az édesvízi réteg élőlényeit a tengeráramlások a sós vízbe sodorják, azok ott megfulladnak és a tenger fenekére hullnak.

Az Erdélyi-medence rosszul szellőzött tengere bizonyára temérdek élőlényt fullasztott meg, de még nagyobb volt azoknak a növényeknek és állatoknak száma, amelyek „természetes halállal“ multak ki s kerültek a harmadkori tenger fenekére.

A nyilttenger mozgó vize sok oxigént tartalmaz és így az abban

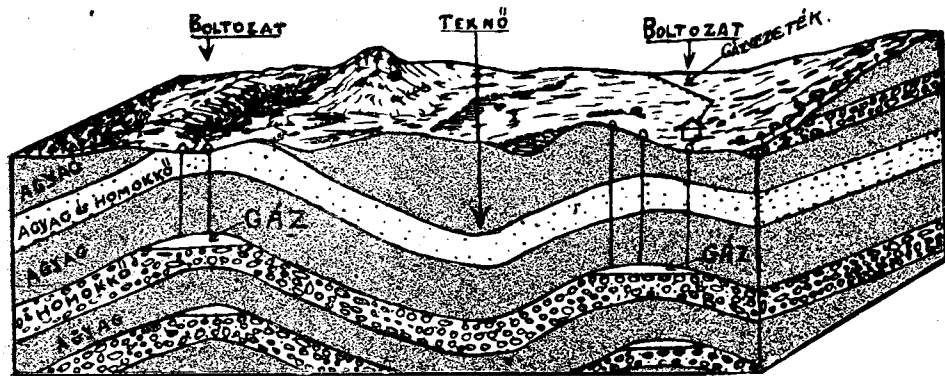
elhulló szerves anyagok oxidáció folytán bomlanak fel, az oxigénben szegény, zárttengerben azonban a szerves anyagok a mélybe jutva nem égnek el, hanem nitrogén tartalmukat az úgynevezett *anaerob* (a levegőtől elzárt helyen élő) baktériumok elpusztítják, a megmaradt szerves anyagot pedig a tengeri üledékek teljesen betemetik. A tengerfenék süllyedésével ezek a rothadó iszappá változott szerves vegyületek mind mélyebbre kerülnek, évezredek és milliók során pedig nyomás és hőmérséklet hatására *szénhidrogénné* alakulnak át. Ilyen körülmények között változott földgázzá az az anyag is, amely a harmadkor folyamán került az erdélyi tenger fenekére.

A harmadkori tenger, miután a földgázon kívül konyhasóval és gipszsel is ellátott bennünket, hivatását befejezte, mind szűkebb térre szorult, míg végül teljesen felszáradt. A medence nagykoszorújából eredő folyók pedig hozzáálltak a teljesen szárazzakerült Erdélyi-medence mai képének kialakításához. Lendületük fiatalos volt, mivel az Erdélyi-medence süllyedése, amely még a harmadkori tenger eltűnése előtt befejeződött, a térszín lejtősödését érzékenyen megnövelte.

Az Erdélyi-katlan süllyedése azonban nem csupán a felülféi harmónia megbontását segítette elő, hanem jelentős eltolódásokat okozott a föld belsejében is. A süllyedés a szilárd falakra támaszkodó medence kb. 500 m mély töltelékét a Föld központja felé irányította, az előállott feszítőerők pedig a vízszintesen fekvő üledékes rétegeket eredeti helyükről elmozdították s függőleges irányba kényszerítve hullámossá formálták. A medence középpontjában laposabb, a peremeken pedig, ahol a rétegek surlódása nagyobb volt, magasabb boltozatok keletkeztek.

A belső kép *diszharmóniáját* a só különös viselkedése is fokozta. Ugyanis a föld belsejében lévő víztől képlékennyé vált só, a süllyedés folytán előállott nyomásnak engedve, a középpontból a katlan peremei felé nyomult. A medence peremén tömzsöket alkotott, középpontjában pedig eltávozásával szabadabb mozgást biztosított a hullámos formát öltött többi üledékes rétegeknek, de mindenek előtt a mélyebb régiókban kialakult földgáznak.

Az Erdélyi-medence vízszintes rétegeinek összeráncolódásával keletkezett boltozatok elengedhetetlen feltételei a földgáz előfordulásának,

ugyanis a mélyebb szintekben kialakult gáz ezekben a boltozatokban — úgynevezett dómokban — gyűlt meg s ezekből kerül repedések és fúrások útján a felszínre. A gáztároló dómokat rendszerint szigetelő agyagrétegek borítják, belsejük nem üres, hanem a legtöbb esetben homokkővel telt. A földgáz a homokkő lukacsáiban, kisebb üregeiben helyezkedik el, rendszerint a kőolajjal és sósvízzel együtt.

A tömörszelvény az Erdélyi-medence gáztartó rétegeit szemlélteti. A gáz az elhajlott homokkő rétegek antiklinálisáiban (dómjaiban) helyezkedik el, a függőleges vonalak a fúrásokat mutatják, melyeken keresztül a gáz a felszínre kerül.

Erdélyben a földgázt tartalmazó rétegekben ezideig kőolajat még nem találtak. A geológusok véleménye szerint a kőolaj lényegesen mélyebben helyezkedik el, valószínűleg a peremi sőtömzsök övében. *Török Zoltán* a Bolyai-egyetem geológus-professzora Szováta és Székelyudvarhely között ajánlja a kőolajkutató mély fúrásokat. A petroléum bűvőhelye Erdélyben egyelőre még rejtély, de a földgáz boltozatait annál jobban ismerjük. A medence középponti vidékén nyolc kitermelésre érdemes északkelet-délnyugati irányú antiklinális foglal helyet. Ettől a boltozatlánctól északra ugyancsak nyolc, délnyugatra négy, délkeletre pedig három dómot tártak fel a geológusok. Ehhez a 23 kitermelésre alkalmas boltozathoz még hozzá kell adnunk két félreeső antiklinális is, a fogarasi-síkságtól északra Illenbák és Rodbák község mellett.

A medence közepében elhelyezkedő dómok mélyebben fekszenek, mint a többiek és éppen ezért elszigetelődésük tökéletesebb. nagy gázmennyiséget rejtjenek magukban. A szászújfalusi gázmező például hozzávetőlegesen napi 8 millió köbméter földgázt képes magából kifűjni. A medence felszínéhez közelebb eső dómok sok esetben vesztenek gázkészletükből. A földfelületi rétegek megrepednek, vagy pedig a térszínbe mélyen bevágódó folyók a boltozatok szigetelő agyagrétegeit lehordják s így a belső nyomástól felfelé kergetett gáz egy része az ütött részen eltávozik. Az Erdélyi-medencének több olyan feltárt boltozata van, amelynek megmaradt gázmennyiségével már nem érdemes foglalkozni.

Erdélyben a földgázt 1908-ban fedezték fel magyar geológusok. A műtrágya előállításához szükséges kálicsót keresték és földgázt találtak. Az első eredményes fúrás története közismert, olyan hatalmas erővel tört ki a gáz a 302 m mély kissármási kútból, hogy az egész fúróberendezést a levegőbe röpítette. Naponta 1 millió köbméter metángáz ömlött ki s ez a veszteség 27 hónapon keresztül tartott.

Erdély közvéleménye tehát alig 40 évvel ezelőtt szerzett tudomást felbecsülhetetlen értékű kincséről, a Küküllők vidékének lakosai azonban már évszázadokkal ezelőtt szemtanúi voltak a mélyből lassan kiszivárgó gáznak. Különös csodálattal szemlélték s a jelenséget misztikus erőnek tulajdonították. Azóta a tudomány fénye eloszlatta Kisküküllő lakosainak babonás hiedelmét s feltárta a földgáz titkát. Az Erdélyi-medence belsejéből ma már számtalan fúrás csalja ki a kiváló értékű metángázt.

Molnár Jenő

A természetjárás a sportok között

Vannak, még mindig vannak olyanok, akik a természetjárást, régebbi ismertebb nevén turistaságot nem is tartják sportnak, mert nem jár versennyel, holott az igazság az, hogy a sportnak nem elválaszthatlan eleme a verseny, még mai megváltozott jelentésében sem. Eredeti jelentése ugyanis egyszerűen *játék*. Minthogy azonban a legtöbb játék, a legtöbb sportszerű időtöltés régebben is versengéssel volt egybekötve, a szónak lassanként újabb jelentése támadt, nevezetesen a *mérkőzés*, a sportoló játékosok erejének, ügyességének összemérése, amikor is a győztesnek vagy győzteseknek valamiféle jutalom vagy kitüntetés jár.

Mi természetjárók is elismerjük, hogy a versenynek a sportban igen jelentős serkentő ereje és szerepe van, amely egyes sportokat vonzóvá tesz, nemcsak a benne éppen résztvevők, hanem a pusztán szemlélők számára is. Áll ez főképpen az ifjúságra, amely már természeténél, testi-lelki adottságainál fogva nagyobb lelkesedéssel, sőt izgalommal kíséri a verseny változékony fordulóit és eredményeit.

Mai fölfogásunk szerint azonban a sportnak nem az izgalom a legfontosabb és meghatározó eleme, hanem a testnek valamilyen irányú gyakorlása, edzése, egyrészt a szellemi munka ellensúlyozására, másrészt az egyoldalú fizikai munka kiegyensúlyozása céljából, mindenképpen az egészség szolgálatában. Másik fontos eleme a figyelem lekötése, az érdeklődés felkeltése, a szórakozás.

Ha ebből a szempontból vesszük szemügyre a természetjárást, hamarosan be kell látnunk, hogy a sportnak ez a két eleme a legtökéletesebben megvan benne, csak hogy az első, vagyis a testre gyakorolt kedvező, edző hatása evidens, szemmel látható és kézzelfogható, a másodikkal ellenben rá kell nevelnünk különösen a gyermeket, olykor a felnőttet is. Észre kell vételnünk velük a természet nagyszerűségét, meg kell tanítanunk őket arra, hogy változatos szépségében igazán gyönyörködni tudjanak.

A természetjárásnak — a természetjárók véleménye szerint — éppen az az előnye a többi sportokkal összehasonlítva, hogy nem jár versennyel, tehát nem ad módot arra, hogy a benne résztvevők az elsőségért, a győzelemért tülekedjenek, meg nem engedett eszközökhöz is folyamodjanak, nem ad alkalmat arra, hogy egymásra irigykedjenek, egymás ellen áskálódjanak. De nem alkalmas a turistaság arra sem, hogy másoknak, a sporton kívül állóknak eszköze legyen, hogy üzleti célokra, vagyonszerzésre fölhasználják, nem csábít senkit nyílt vagy titkos professzionizmusra, nem nyereszkedik senki rajta, közvetlenül nincsen haszna belőle senkinek, csak magának a turistának, aki testben-lélekben meggyarapodik, szellemi javakban, élményekben, tapasztalatokban meggazdagodik, úgy hogy pihenésre kényszerített idejében, öregkorában is abból táplálkozik.

A kitartó séta az erdős hegyvidék tiszta, portalan levegőjében, a mértékkel úzott hegymászás, amely nem szól végkimerülésig, de a tüdőt, az izmokat ugyancsak megmozgatja, a szívet is erősebb munkára sarkalja, a legjobb és legegészségesebb testedző gyakorlatok közé tartozik. Micsoda isteni élvezet azután a tetőre jutva győzelmesen végigtekinteni a meghódított tájakon, gyönyörködni a messzi szemhatáron, érezni fölhevült arcunkon, testünkön a jószagú szél simogatását.

Hasonló, de érzékibb élvezet forró nyáron, ernyesztő kánikulában lombos, árnyas fák tövében leheveredni és megpihenni; hát még ha ezek a fák patak partján kínálkoznak a nap sugaraitól szép pirosra sült természetjárónak. Milyen örömmel rakja le izzasztó hátizsákját, milyen örömmel búvik belé ilyenkor a langyos és mégis hűvöshatású folyóvízbe, paradicsomi gyönyörűség. Fürdés után itt heverészve gyönyörködni a verőfénytől és árnyéktól tarkázott gyepen a legirigylésreméltóbb percek közé tartozik, de nem érdemes irigykedni, mert bárki könnyű szerrel megszerezheti magának ingyen, csak el kell menni érte.

Az sem utolsó dolog ám végre nekiülni a tarisznyának és turistavággyal, turistakedvvel nekilátni az ebédnek. Milyen íze van ott künn a legegyszerűbb ételnek is! A rosszgyomrú, rosszátvágú embernek már ezért is érdemes turistává lennie; a természetben elmulik a gyomor baj és minden bizonnyal megjön az étvágy is, csak győzze aztán magát. A gyógyításnak ez a legjobb, legolcsóbb és legegészségesebb módja.

De abba is hagyom már a természetjárásnak ilyenyszerű dicséretét, inkább arról szólok röviden, hogy a turistaság az ismeretszerzés, a tapasztalatgyűjtés, általában a szellemi gazdagodás dolgában sem marad el az érzéki élvezetek mögött. Nem árt egy-két szót erről is ejteni, mert elég sokan a természetjárást még ma is minden haszon nélküli időtöltésnek tartják, ami csak arra jó, hogy az ember lábbelijét elnyúje, ruháját elszaggassa, ráadásul holtra fárassza magát. Ezek talán szeretik is az erdőt, a mezőt, a hegyet, a vizet, a friss levegőt is, a virágillatot, a madárdalt is, de házhoz szállítva, hogy se kezüket, se lábukat ne kelljen érte kinyújtaniok. (Pedig így valószínűleg nem sokat érne.)

A földtan, földrajz és a természetrajz minden ágában jobb, tökéletesebb szemléltetésre alkalmasabb helyet és módot el sem lehet képzelni, mint a természetet és a természetjárást. Itt aztán igazán el lehet mondani, hogy játszva tanul az ember és a gyermek, sőt nem is játszva, hanem gyönyörködve. Hogy milyen a mi földi világunk, milyen a napnak, a víznek, a szélnek munkája, hogy az egyes növények hol és hogyan élnek, hogy miféle állatkák népesítik be környezetünket, azt igazán csak künn a természetben tanulhatjuk és taníthatjuk meg. A könyvből négy fal között tanultak is ott elevenednek meg igazán.

(Vége következik.)

Brüll Emánuel

Dárius kincse Dálnokon

Ma, mindenik faluban akadnak olyanok, akikben a hirtelen meggazdagodás vágya a hiszékenységgel párosul s lankadatlanul nyomozzák az elásott kincsek rejtekhelyét. Az ilyenféle kincsek közül különösen Dárius perzsa király legendás vagyonának van nagy hírneve s szinte térképre lehetne rajzolni azt a sok helységet, ahol Erdélyszerte e híres kincsnek vagy egy-egy részének rejtekét sejtik.

A háromszékmegyei Dálnokon, e hegyalatti s ezért a világ folyásától valamennyire mindig elmaradó faluban a néphít szerint Dárius kincse a *Széphegy*en, a *Gál ódala* valamelyik részén van elrejtve. Mivel a rejtett kincs köztudomásúlag Szentgyörgynap éjtszakáján szokott fel lángolni, ilyenkor sokan egész éjjel leskelődnek s ha a lángot valahol megpillantják, azonnal ásni kezdenek. Az 1870-es években Kicsi András fickólegény megneszelte, hogy néhány ember nevezett éjtszaka éppen a Gál oldalán fog tartózkodni, mert Dárius kincsére áhítoznak. Legénytársaival összebeszélve, kocsikereket jó sűrűn befontak szalmával, éjjel a hegy tetején meggyújtották s lefelé, a leskelődők közé gurították. Az emberek szerszámaikat elhányva, hanyatt-homlok rohantak a faluba a mindenkinek elhíresztelték, hogy a *tüzes istennyila* karikázva jelent meg s ettől úgy megijedtek, hogy a kincs fellobbanó lángjának helyét nem tudták megjegyezni.

A híres kincsről komolyabb történetet is beszélnek. Egy nagyon-nagyon szegény asszony, akinek még ennivalója is alig volt, álmában az *ősz emberrel* beszélt. Az *ősz megjelentette* neki, hogy a Gál oldalába menjen ide és ide, az ajtón lépjen be, a szemetet seperje össze s a kötényében hozza ki, mert soha életében nem fogja megbánni. Az asszony úgy is tett: a szemetet kihozta s amidőn várakozó kislia mellé a földre borította, akkor látta, hogy az merő kincs. Rögtön feltámadt benne a kapzsóság s visszament, hogy még egy köténnyel hozzon, de vesztére, mert az ajtó éppen akkor csukódott be, amidőn belépett. A sarkát *odacsapta*, az kinn is maradt, őt magát azonban soha többé nem látták. A gyermeket a kincsel az emberek megtalálták s ebből következették, hogy anyja olyasvalamit tett, amit nem lett volna szabad.

A hosszú, fehérszakállú *ősz ember* különben a néphítnek Dálnokon is ismert alakja s mindig álomban szokott megjelenni. Megmondja, hogy hol a kincs s mivel az rendszerint átok alatt van, megszerzésének feltételeit is közli: valamilyen imát kell mondani, az ásás helyét kétszer vagy háromszor meg kell kerülni, még pedig hátrafelé, mint a rák, esetleg behunyt szemmel; balra vagy jobbra kilencet kell lépni, stb. „Ilyesmik fűződnek az *ősz ember* feltételeihez.“ A faluban álmukban többen látták, de kincset egyikük sem talált.

Faragó József

Meghalt Záray Jenő

Arad turistáinak nagy gyásza van. Meghalt *Záray Jenő*, ny. gimnáziumi tanár, a nagy természetbarát. Aránylag fiatalon, 67 éves korában fejezte be munkában nagyon gazdag életét. Nem volt beteg, halála hirtelen következett be. Szíve ölte meg.

A kiegyensúlyozott életet élő ember tipusa volt. Nem voltak nagyra-törő tervei, meglegedett az élet apró örömeivel s talán azért volt, hogy mindég fütyörészve járta az élet útjait. Bohémkedélyű, kedves, vidám ember volt, városszerte általános szeretetnek, tiszteletnek örvendett.

Az első világháború után ő alapította meg az *Erdélyi Kárpát Egyesület* aradi osztályát, melynek egy évtizeden át elnöke volt s mindvégig sokat dolgozott a turistaság fejlesztése érdekében. Egyidőben újságírással is foglalkozott s folyóiratunknak, az *Erdély*-nek is hosszú időn át munkatársa volt. Több szakkönyve jelent meg, melyek még ma is nélkülözhetetlen kalauzai a turistának. Kimagasló szakértője volt a tűzrendészetnek, sok évtizeden át vezetője, főparancsnoka, majd országos felügyelője volt az *Önkéntes Tűzoltóságnak*. Széleskörű tudással rendelkező gyakorlati ember volt. Bárhova állította az élet, mindenütt megállotta helyét. Egész közéleti munkássága alatt csak barátokat szerzett magának. Nagy népszerűsége a maga teljességében temetésén nyilvánkozott meg, amelyen 1948. április 28-án ritkán látott nagy tömeg jelent meg.

Óriási részvét nyilvánult meg családja iránt, a ravatalt igen sok koszorú borította. De ezek közül is kitűnt a turisták hatalmas, vörösszallagos koszorúja *Utolsó üdvözet — az összes aradi turista testvérektől* felírással. A turisták részvétét egy régi EKE tagokból álló népes küldöttség tolmácsolta a családnak. A koporsó előtt több gyászbeszéd hangzott el, a turisták részéről *Lányi Izsó*, az osztály jelenlegi elnöke az alábbi beszédet mondotta:

Egy megrendült lélek, egy megtört szív hangja szól, mely az összes aradi turista egyesületek, valamint a több évtizedes barátok gyászát, fájdalmát tolmácsolja.

Záray Jenő barátunk, turista testvérünk! Jelentem Neked a Nagy Mesternek, hogy itt vagyunk, eljöttünk mindnyájan, az öregek, akik még megvagyunk s a fiatalok, akik mind a Te tanításod nyomdokain haladnak. Itt vannak az ATE, az AMTE, az ITA és a Te szívedhez mindenkor a legközelebb állott régi EKE, ma ENKE turistái, hogy koporsódra helyezték a megbecsülésnek, a tiszteletnek, a turista testvéri szeretetnek szavakból font örökzöld koszorúját. Eljöttünk, hogy fájdalomtól remegő hangon búcsút vegyünk Tőled, hogy az elválás pillanatában köszöntsünk Téged az ősi turista-köszöntéssel: *Üdv és gyopár!*

A nagy természetbaráthoz méltón, utolsó túrádat is tavaszkor rendezed, amikor a mezők zöldbeborulnak, a rétek virágtengerben úsznak s a madarak színes dalától visszhangzik az erdő, amikor minden a megújulás, az Élet himnuszát zengi s ragyogó napsütés aranyozza be a turista útját. S Te most méz egy olyan útra, amelyről nincs többé visszatérés. Talán már túl jársz a felhő-hegyóriások rengetegein, talán éppen füttyörészve haladsz a Tejúton, közeledsz a Mindenség Urához, hogy számot adj ideleenn a földön végzett munkádról. Számadásod könnyű lesz, mert Te mindenkor, mindenkivel szemben *ember* voltál, *tanár* voltál! Nemzedékeket neveltél, tanítottál. És túl az iskola padjain, az életbe is kivitted a tanítást. Természetbarát voltál, egy egész turista társadalmat neveltél.

Az első világháború után megalakítottad az Erdélyi Kárpát Egyesület aradi fiókját, melynek évtizeden keresztül elnöke voltál, amelyből később az ATE, majd az AMTE turista-csoportja sarjadt ki, mind a Te nevelésed. S ha ma ilyen nagy turista-élet van Aradon, az elsősorban a Te nagy munkádnak köszönhető. De nemcsak szóval, hanem írással, újságcikkekkel is neveltél, tanítottad a turistát. Több szakkönyvvel gazdagítottad a turistaság irodalmát. Elsőnek írtad meg Arad és Aradmegye *Turista kézikönyv*-ét, amelyben ismerteted a hegyek, kirándulóhelyek nevezetességeit, szépségeit. Ezen komoly munkával örök hálára kötelezted a turista-testvéreket és feledhetetlen emléket állítottál magadnak.

Jenő bátyánk! Fáj nekünk, nagyon fáj korai hirtelen elmúlásod. Ugy érezzük, hogy még sok mondani valód lett volna számunkra, hiszen karjaid duzzadtak a munka vágyától. Az igaz testvér őszinte fájdalomával siratunk Téged. De ha így zokogunk mi, milyen kibeszélhetetlenül nagy lehet a fájdalma a drága hitvestársnak, a drága gyermekeknek, a szerető testvérnek, kiket igyekszünk körülvenni, bársonyos szavakkal vigasztalni, fájalmukban osztozni. Adjon nekik a Mindenható erőt nagy fájalmuk elviseléséhez és megnyugvást megmásíthatatlan akaratában.

A búcsúzás pillanatában pedig, Te hozzád fordulunk Mindenható Istenünk, és kérünk, fogd kézen feléd közelgő testvérünket és vezesd őt a másvilág ismeretlen útjain, hogy mielőbb találkozása legyen az előtte elment turista testvéreinkkel és adj neki közöttük békés megnyugvást, csöndes pihenést.

Isten veled, drága Jenő barátunk!

Záray Jenő halála nagy veszteséget jelent az egész város közéletére nézve, de különösen sokat veszítettünk mi turisták, mert bármikor torpantunk meg, bátran fordulhattunk hozzá, mindenkor készségesen állott rendelkezésükre. Emlékét mindenkor kegyelettel fogjuk megőrizni.

(Arad)

L. L.

HÍREK

CFR kedvezmények. A *România* című turista-folyóirat idei 4. (áprilisi) száma közli, hogy a CFR vezérigazgatósága kiránduló csoportok részére kedvezményt nyújt, mégpedig:

20%-os kedvezményt 8—30 személyig, 40%-osat 31 személyen felül, ha a jegyek csak *odautazásra* szólnak;

25%-os kedvezmény jár 8—30 személyig, 50%-os 31 személyen felül abban az esetben, ha a jegyek *oda- és visszautazásra* szólnak.

Gyorsvonat igénybevétele esetén meg kell fizetni a személy- és gyorsvonat díja közötti különbözetnek osztály- és távolság szerinti összegét is.

A kedvezmény iránti kérések az útvonal pontos megjelölésével, a résztvevők névsorával a CFR kereskedelmi igazgatóságához (Directia Comercială) intézendők, illetve nyújtandók be.

Ez a kedvezmény igen kevés, mi turisták, és bizonyára a többi sportolók is, többet várunk és kérünk, jóval nagyobb támogatást remélünk a közlekedésügy demokratikus irányítóitól. Hosszabb, komolyabb kirándulásra nem indulhat el legalább 31 személyből álló csoport, hogy a nagyobb kedvezményt elnyerhesse, holott éppen ezek érdemelnék meg és szorulnak rá leginkább. Az volna helyes, ha 5 tagú igazolt turista-csapat már megkapná a legmagasabb kedvezményt, ez már jelentős segítség volna a szegény természetjárók számára.

Ha már egész Európában, sőt az egész világon olyan gazdasági és politikai viszonyok uralkodnak, amelyek a külföldi idegenforgalomnak nem kedveznek, az volna az illetékeseknek legelső kötelességük, hogy megfelelő tarifarendszerrel, utazási

kedvezményekkel, körutazási jegyekkel, hétfégi társas kirándulóvonatok szervezésével a belföldi idegenforgalmat előmozdítsák.

Reméljük, hogy a sportok vezérkara idejében közelép — itt volna az utolsó pillanat —, hogy ez a hibás vasúti politika megváltozzék.

Bénítólag hat a belső forgalomra az a körülmény is, hogy a vasút a közalkalmazottak utazási kedvezményét a lehető legkevesebbre csökkentette: mindössze kétszeri 50 százalékos oda- és visszautazásra ad lehetőséget egy egész éven át. Hibás politika ez nemcsak a sportolókra nézve, hanem nemzetgazdasági szempontból is.

Turisták május elsején. Kellemes meglepetést keltett turistában és nem-turistában egyaránt, hogy az idei május elseji fölvonulásban természetjárók is résztvettek. A *Der mata* sportosztályának egyik alosztályaként vonult föl *Barla Ernő* vezetése alatt 38 turista meg 12 szíró teljes felszerelésben. A nő-turistákon könnyű, rövid szoknya, fehér blúz, a férfiakon kurta nadrág és fehér ing volt, mindkettőn hátizsák.

Rendkívül szép látvány volt ez a kis fegyelmezett csapat, öröm volt nézni. Bizony kár, hogy a többi turisták nem vettek benne részt. Milyen jó alkalom lett volna megmutatni Kolozsvár közönségének, a falvak népének, a város vezetőségének, a sportok, egész mai életünk intézőinek és irányítóinak, hogy mi is vagyunk és sokan vagyunk. Mindenestre jó tanulság a jövőre, hogy a propagandának ezt a ritka és minden másnál hatásosabb módját nem szabad kihasználatlanul hagyni. Úgy hírlik, hogy a részvételre való föl szólítás a turistasággal foglalkozó egyesületekhez olyan későre érkezett, hogy a tagok értesítése és kellő megszervezése már lehetetlen volt. Akárhogy is volt, csak sajnálni lehet, hogy ez a demonstráció-számba menő tömeges fölvonulás elmaradt.

Azt is érdemes följegyeznünk, hogy a Dermata turista-csoportja rövid két hónap alatt (március közepétől május közepéig) 7 egynapos gyalogos és 2 harmadfélnapos autós kirándulást rendezett. Az autósok közül az egyiket román húsvétkor az *Aranyosvölgyére* és a *Detonátára*, a másikat magyar pünkösdkor az *Ünőkőre*.

Az O. L. T. kirándulásai. Az Oficiul Local de Turism, amely a Oficiul Național de Turism helyi szerve, az idei tavaszon kirándulások szervezését és rendezését kezdte el. Ezt az eljárást nem lehet eléggé dicsérni, a turistaságot ennél gyakorlatibb módon nem is lehetne propagálni, hiszen ennek a hivatalnak ez is a rendeltetése. Munkája valamivel könnyebb is az egyesületeknél, minthogy az engedélyek, kedvezmények hivatalos útját könnyebben tudja megjárni. Bárcsak munkatervébe iktatná a természetjárás előmozdításának minden módját és eszközét.

Eddigélé 4 sikeres autókirándulást rendezett Kisbányahavasra, illetve a Tordai-hasadékhoz. Másfél, és kettős ünnepek alkalmával harmadfélnapos kirándulásokat tervez a Kolozsvár—Bánffyhyunrad, Kolozsvár—Torda útvonal mentén, továbbá az Aranyos-völgyében, a Dragán-völgye és a Bihar-hegység tájékán fekvő turista helyekre, de kellő számú résztvevő jelentkezése esetén az ország más részébe is vállalja a rendezést. Távolabbi kirándulásokra idejében kell az O. L. T.-hez (Kolozsvár, Városháza) fordulni, a maga körzetébe tartozókra még az indulás előtt 24 órával is lehet közbenjárását kérni.

A gépkocsikat a RATA adja kedvezményes áron, egy-egy kocsin 25 ember fér föl, és hogy a kedvezmény valóban kedvezmény is legyen, a kocsinak meg kell tennie. A hivatal gondoskodik az elszállásolásról

is a menedékházban, sőt arról is, hogy a turisták szakemberektől megfelelő tájékoztatást nyerjenek a meglátogatott hely természeti adottságairól. Minden kiránduláson egy-egy orvos is részt vesz. Így fest egy valóban szakszerűen megszervezett túra; az ember, még ha nem turista is, igazán kedvet kap hozzá, hogy része legyen benne.

A napilapokban közzétett tájékoztatójában arra kéri az O. L. T. a kirándulásokat rendező egyesületeket, tartsák szemmel és vegyék figyelembe az általa kiírt tûrakat, nehogy az a kellemetlenség érje õket, hogy ugyanazon helyre érkezve, kiszoruljanak a menedékházból.

A turista-egyesületek sorsa. Elõszóval és írásban naponként érdeklõdnek turistáink, hogyan áll jelenleg a természetjárás ügye, mi lett az országos egységesítés szervezésének kérdésével. Sajnos, ezekre az érdeklõdésekre eddig nem tudunk határozott választ adni, még sajnálatra méltóbb, hogy most sem tudunk sokkal többet, mende-mondákat pedig nem szándékunk terjeszteni. Ismételjük a történeteket: Az Oficiul Național de Turism (O. N. T., a természetjárás legfõbb szerve) fõvárosi központjának utasítására április 1-jén kimondottuk egyesületünk megszûnését, az ügyek átmeneti ideiglenes vezetésére négytagú bizottságot választottunk. Bukarestben pedig megkezdõdtek az újjászervezés, alapszabálykészítés munkálatai, amelyek azonban néhány hét óta szünetelni látszanak, minthogy egyesületünk választott képviselõjét a tárgyalások folytatására nem hívták meg. Levélben kétízben is kérdést intéztünk a központhoz és a dolgok állásáról fölvilágosítást kértünk, választ azonban ezideig még nem kaptunk, nyilván azért, mert véglegeset, bizonyosat õk sem adhatnak. Nincs más teendõnk, mint türelmesen várni és szorgalmasan dolgozni. Végezz mindenki turista-kötelességét!

EGYESÜLETI ÉLET

FOLYÓIRATUNK ARA EZUTÁN 30 LEJ az eddigi 40 lej helyett. Örülünk, hogy az árak leszállításában a gazdasági helyzet általános javulása következtében mi is részt vehetünk és ezzel is megkönnyíthetjük a természetjárás nemes sportjának és eszméinek terjedését.

A pünkösdi Torockón. Régi szokás, csaknem hagyomány már pünkösdkor, a tavasz szép ünnepén Torockóra ellátogatni, mert akkor szoktak nők, férfiak a méltán híres és díszes ünneplőbe öltözni. Az idén 300-nál is többen jöttek össze Erdély különböző városaiból, Kolozsvárról 5, Marosvásárhelyről 4 teherturista indult turistákkal és nemturistákkal megrakodva. Nagyvárad, Nagyenyed, Torda is bejelentette volt részvételét, de elmaradtak, valószínűleg a hétfői munkaszünet, bizonytalansága miatt. Ha ezek is megérkeztek volna, valóságos turista-találkozót tarthattunk volna, így is öröm volt látni a Torockó piacán nyüzsgő fiatalokat, akik mind jókedvvel, mégis fegyelmetten viselkedtek és nem zavarták meg a lakosság ünnepi hangulatát.

Hála és köszönet illeti Torockó vezetőségét, elsősorban unitárius papját, *Benczédi Domokos* tiszteletes urat, aki régen tapasztalt szeretettel fogadta a vendégeket, *Bálint József* és *Botár Simon* gazdura-mékat, akik szállást adtak nekik és szívesen elviselték azt a sok alkalmatlanságot, amely az efféleivel mindig együtt jár. Vasárnap este a falu műkedvelő színjátszói a *Csáki bíró lányá-t* adták elő a kultúrteremben, amelyet a vendégek közül is sokan végignézték.

Nem maradt ki a programból sem a *Székelykő* megmászása, sem a *torockószentgyörgyi vár* meglátogatása. Az elsőre már ünnep elsőnapjának reggelén fősorakozott a

társaság két csoportban; a gyakorlottabbak és merészebbek a *Nagyárkon* kapaszkodtak a magasba, a többiek a kisebb megerőltetést kívánó *Kiskőerdején* haladtak fölfelé. Mindkét csoport csaknem egyidőben ért föl és gyönyörködött abban a nagykiterjedésű tájképben, amely az 1200 m magas Székelykőről a szemlélő elé tárul. A szentgyörgyi vár a vasárnap délután láttnivalója volt. Ezt is két csoportban keresték föl a természetjárók. A nagyobbik az úton indult neki, 15-en azonban az *Ordas* megmászása és bejárása után hátulról kerültek föl a tetejére.

A kirándulás legszebb része mindazonáltal az istentisztelet és benne az úrvacsoraosztás volt. Ezalatt vehettük alaposabban szemügyre azt a sokszor megbámult, sokszor leírt ruházatot, amelyet éppen csak itt, Torockón lehet látni. Kár, hogy a viselők száma évről-évre apad, most férfiakat népi öltözetben nem is látunk, őket már meghódította a modernség, a város, a nők között azonban 17 fiatal leány, 5 pártás menyasszony volt, 2 fátylas menyecske, 24 fiatalasszony, 10 öregasszony és 7 vénasszony. Azt hallottuk, hogy másodnapján többen szoktak lenni, elsőnapján sok a munka a konyhán az ünnepi ebéd miatt, nem mindenki vehet részt a kétórás istentiszteleten, csak ha két asszony van a háznál, mehet el az egyik. Akárhogyan is van, ennek a maga nemében páratlan népi ruházatnak — amint mondani szokás — meg vannak számlálva a napjai. Ez a sorsa minden olyan viseletnek, amely csak ünnepnapokra való, ezt a fényűzést nehezen bírja el az élet és a felvilágosultság. Mégis sajnáljuk; aki tehát még ruhának akarja látni és nem múzeumi, kiállítási tárgynak, ne halassa sokáig látogatását Torockóra.

Másodnapján korán reggel kocsiba szálltunk és fölkerestük a szolcsvai bűvópatakat. Szolcsva községtől természetesen gyalog tettük meg az egyórás utat a patak előbukkanásáig, azt sem sajnáltuk, hogy a hirtelen keletkező eső miatt nem folytathattuk útunkat a víz eltűnéséig, minthogy ez a tájék régen nélkülözte a termékenyítő áldást. Az eső megszűntével gyorsan elindultunk a kocsikhoz, délután 3 órakor pedig útra keltünk, hogy a változatos napok után az otthon nyugalmát is élvezzük.

Még csak annyit kell megemlítenünk, hogy egy héttagú csoport *Ballauer Antal* testvérünk vezetésével ezt az egész utat oda-vissza gyalogszerrel tette meg. Dicséret illeti őket a szép teljesítményért: 134 km két és fél nap alatt.

Vámszer Géza

Húsvéti kirándulásaink. Az idén kora tavaszra, március 28—29-ére esett a magyar húsvét, az időjárás bizony még ingadozó volt, egyesületünk mégis megtartotta szokásos háromnapos kirándulását a *Tordai-hasadékhöz*, ahová gyalog, autón, kerékpáron, végül is 34-en verődtek össze. Ezenkívül két egynapos kirándulás is volt az itthonmaradók részére: a *Csigadombra*, illetve a *Cérnaforráshoz*.

Az ortodox húsvétra, május 2—3-ára már fölmelegedett az idő, megnőtt a vállalkozó kedv is, úgy esett, hogy ekkor már négy többnapos kirándulást rendezhettünk, sőt voltak olyan tagjaink is, akik a nagy választék ellenére a *BEAC*, a *Victoria*-szövetkezet vagy a *Dermata* kirándulóhoz csatlakoztak.

Egyesületünk kirándulásai a következők voltak: 1. a *Túri* és *Tordai-hasadékhöz*, 2. a *Dobrinra*, 3. a *Vlegyászára* és 4. a *Meziádi cseppkőbarlanghoz*. A *BEAC* *Kisbánya*-havasra ment, a *Victoria* a *Testesre*, a *Dermata* *Torockóra*, a *Bedellőre* és a *Detonatára* vitte turistáit. A

felsorolt 7 kirándulást részben vónattal, autóval, kerékpárral, részben pedig gyalog tették meg turistáink, összesen 138-an, elég tekintélyes szám a mai viszonyok között, okot ad a bizakodásra és arra a reményre, hogy a természetjárók száma most már növekedőben van. A kirándulásokról szóló beszámolók eleven és színes leírását adták az élményeinek és annak az emelkedett és vidám hangulatnak, amely a résztvevők szívét eltöltötte. Ez egyúttal döntő bizonyítéka a kirándulások szép sikerének. Az ilyen beszámolóknak egyik jelentőségük éppen az, hogy a hűségesszámadáson kívül, megmozgatják a hallgatók fantáziáját és újabb híveket szereznek a mi szép sportunknak. V. G.

TARTALOM

<i>Ballauer Antal</i> : A természetjárás jövője	49
<i>Péchy-Horváth Rezső</i> : A turistaság az új Magyarországon	52
<i>Xántus János</i> : Kisbánya és környéke	55
<i>Molnár Jenő</i> : Az erdélyi földgáz keletkezése	61
<i>Brüll Emánuel</i> : A természetjárás a sportok között	64
<i>Faragó József</i> : Dárius kincse Dálnokon	66
<i>L. I.</i> : Meghalt Zaráy Jenő	67

HIREK:

CFR kedvezmények 69. — Turisták május elsején 69. — Az OLT kirándulásai 70. — A turista-egyesületek sorsa 70

EGYESÜLETI ÉLET:

Folyóiratunk ára 71. — A pünkösdi Torockón (Vámszer Géza) 71. — Húsvéti kirándulásaink 72

Főszerkesztő: VÁMSZER GÉZA,
Felelős szerkesztő: ERDÉLYI SÁNDOR.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kolozsvár, Jókai-utca 2. sz., II. em.